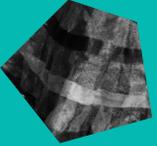


Sopor är bra



Rian designmuseum

- 5** **Introduktion**
- 7** **Sopmanifestet**
- 9** **Hållbar konsumtion
och cirkulär ekonomi**
- 13** **Förbrukade fantasier**
- 17** **Sopor är bra**
- 20** **Medverkande**

4



5

Introduktion

Sopor är bra – med de orden inleder konstnärerna Monika Gora och Gunilla Bandolin sitt sopmanifest. Det skrevs i samband med ett utställningsprojekt producerat 1995 tillsammans med Riksutställningar. Manifestet formulerar människans dubbelbottnade förhållande till sina sopor och avslutas med meningen ”Använd sopor för att förstå ditt liv”.

Kanske är det så, att vi behöver komma närmare våra sopor för att förstå våra liv och vårt sätt att leva? Det är något som formgivarna och konstnärerna som medverkar i utställningen *Sopor är bra* bidrar till. De klär våra kroppar, inreder våra hem och fyller våra tankar med ”sopor”. De uppmärksammar oss på att sopor finns överallt, hela tiden och låter oss reflektera över det.

Utställningen innehåller också en historisk del som handlar om den lokala soptippen Lövstaviken som anlades på 1950-talet vid Falkenbergs norra havsstrand, en gång stadens badstrand. Soptippens historia ger perspektiv på hur synen på naturen och naturvärdena skiftat med tiden. Den manar också till insikt om att ingenting med lätthet kan städas undan. Gårdagens osorterade sopor, lagda på hög under en period av närmare 40 år, kommer under överskådlig tid att ligga där de ligger – som en tidskapsel till framtiden.

6



Lövstavlken omkring 1970. Foto: Bengt-Arne Karlsson (Sidor 6–16)

7

Sopmanifestet

Gunilla Bandolin och Monika Gora

Sopor är bra
Sopor är nödvändiga
Sopor är kultur och historia
Sopor mäter tidens gång
Sopor är spåren av människans närvaro på jorden
Sopor är vårt samband med naturen
Sopor skyddar oss från drömmen om perfektion
Sopor ger oss ett förflutet
Sopor är vår arvsynd
Frånvaron av sopor är döden

Göm inte sopor
Undvik inte sopor
Förneka inte sopornas betydelse
Använd inte sopor för att förolämpa andra,
eller för att demonstrera din egen
moraliska överlägsenhet
Använd sopor för att förstå ditt liv



Hållbar konsumtion och cirkulär ekonomi

Anneli Selvefors

Både globalt och i Sverige konsumerar vi mer idag än vi gjort tidigare och varje år gör vi i Sverige slut på årets budget av förnybara resurser tidigare än föregående år. Vår överkonsumtion är nära kopplad till dagens köp- och slängsamhälle, där varor produceras och köps för att användas ett fåtal gånger och sedan bytas ut mot nyare varor. Med en ständigt ökande och mer köpkraftig befolkning sätter sådana linjära konsumtionsmönster stor press på våra resurstillgångar och jordens ekosystem. Sedan länge har EU-direktivet Avfallstrappan pekat på sätt att hantera och minska det avfall vår konsumtion ger upphov till. Resurser kan till exempel energiåtervinnas och material kan återvinnas, vilka utgör de lägre stegen i avfallstrappan. Men för att hantera dagens avfallsflöden räcker detta inte längre. Vi behöver ta några steg till och i större utsträckning återanvända produkter och på andra sätt förebygga uppkomsten av avfall. Dels behöver vår materiella konsumtion minska till det som är nödvändigt. Vi behöver också förändra vad och hur vi konsumerar – vi behöver använda mer hållbara produkter på ett mer hållbart sätt.

Idag belyser forskare, politiker och företag hur ett skifte från dagens linjära ekonomi till en cirkulär ekonomi kan minska konsumtionens miljöbelastning samt öppna upp för nya hållbara sätt att konsumera. En cirkulär ekonomi kan beskrivas som ett kretslopp

10

av material och produkter vilka återanvänds och återskapas i biologiska och tekniska cykler. Till exempel kan produkter tillverkas av återvunnet material, lånas konsumenterna emellan, eller hyras ut av företag så att fler konsumenter kan nyttja produkterna och färre produkter behöver produceras.

En omställning till en cirkulär ekonomi kräver förändring hos många aktörer. Producenterna behöver tänka nytt kring vilka material de använder samt hur de tillverkar och erbjuder sina produkter. Men eftersom det är konsumenterna som i slutändan bestämmer vad och hur de konsumerar har de också en avgörande roll att spela. De behöver utmana nuvarande konsumtionsnormer och utforska nya sätt att konsumera. Idag har många konsumenter fungerande men oanvända hushållsprodukter, mobiltelefoner och klädesplagg hemma som hade kunnat nyttjas av andra. Det kan dock ofta kännas omständligt att cirkulera en produkt till någon annan och lättare att istället slänga den eller låta den samla damm i garaget. Att till exempel hyra produkter kan också kännas krångligt och att köpa begagnat kan upplevas osäkert.

En bidragande orsak till att cirkulär konsumtion inte är lockande är att många produkter idag utformas för linjär konsumtion (för att köpas, användas, och slängas) och därmed inte lämpar sig så väl för att cirkuleras. Det är till exempel oftast mycket enklare att montera ihop en möbel än vad det är att montera isär den för att smidigt kunna lämna den vidare. För att omställningen till en cirkulär ekonomi ska ta fart på allvar måste produkter och tjänster utformas och erbjudas på ett sätt som gör det smidigt och mer attraktivt att konsumera cirkulärt. Det handlar inte bara om att designa produkter med återbrukat material eller så att de håller länge. Till exempel måste det gå att inspektera produkternas skick och

11

prestanda så att deras värde kan bedömas. Få vill ha en mobiltelefon med uttjänt batteri eller ett pussel där en bit fattas. För att fler människor ska kunna nyttja samma produkter är det också viktigt att de går att anpassa eller uppgradera så att de fortfarande är relevanta. Att enkelt kunna anpassa storleken på kläder eller byta ut hårdvaran i en dator gör att de kan nyttjas av fler för olika behov. Produkterna måste även erbjudas på ett sätt som gör det smidigt för konsumenter att tillfälligt använda dem istället för att äga produkterna. Att låna en bil eller tillfälligt hyra en högtryckstvätt kan många gånger vara billigare och smidigare än att äga själv. Både produkter och tjänster kan alltså designas så cirkuläritet blir en självklar del av vardagen.

Dr. Anneli Selvefors, forskare inom hållbar design och design för cirkuläritet på avdelningen Design & Human Factors, Institutionen för Industri- och materialvetenskap vid Chalmers tekniska högskola.

Vidare läsning:

- use2use.se
- circulardesignguide.com
- hallbarhetsguiden.se
- productsthatlast.nl



Mikael Malmaeus och Carina Söderlund

Sopor kan ses som en form av information om människors aktiviteter, och de vittnar idag om vår överkonsumtion. Konsumtionen av varor och tjänster leder vidare till utsläpp och ekologiska fotavtryck. I rapport efter rapport kan vi läsa om hur vi överbelastar jordens resurser. Redan den 29 juli 2019 meddelade Global Footprint Network att resurserna för markanvändning och klimatpåverkan var slut för i år. Ekosystemen är hotade världen över och klimatet är på väg att förändras bortom vår kontroll, om vi inte drastiskt minskar utsläppen av växthusgaser. Men i stället ökar utsläppen i takt med vår ökande konsumtion.

Problemet är att vi konsumerar för mycket. Och lösningen är att vi konsumerar mindre.

När det talas om förändringar i vårt sätt att leva kan det upplevas som ett hot. Det är frestande att i stället blicka mot tekniska genombrott, nya koncept och innovationer. Med fascination läser vi om batteridrivna flygplan och enorma dammsugare som kan suga koldioxid ur atmosfären. Vi hör om labbodlat kött och om cirkulär ekonomi där avfall inte existerar och där varor återvinns i en aldrig sinande loop. Politiker sprider gärna nyheterna om grön konsumtion och hållbar tillväxt i en värld där vi kan konsumera som vanligt och ingen behöver göra avkall på något.

Mindre populärt är forskarnas budskap om att

14

inget av detta fungerar med mindre än att vi samtidigt minskar vår konsumtion och förändrar vårt sätt att leva. För när vi löser ett miljöproblem med ny teknik tenderar det att leda till nya miljöproblem. När vi återvinner och delar prylar får vi råd att köpa fler, och vi kan inte återvinna så mycket som vi skulle behöva för att på allvar kunna minska vårt ekologiska fotavtryck.

Varför är vi så benägna att sätta vårt hopp till alla nya uppfinningar och söka lösningar utanför oss själva? Vad hindrar oss från att själva aktivt verka för en bättre framtid?

Ett möjligt svar är att det kan vara svårt att föreställa sig hur framtiden ser ut eftersom vårt seende och vårt tänkande utgår ifrån det vi redan känner till. Det finns gott om studier som visar hur vi tenderar att låsa oss vid tidigare förebilder och föreställningar. Vi blir fixerade vid idéer som vi har haft förut och det gör tänkandet mindre rörligt. När vi försöker tänka framåt ser vi ofta bakåt och förankrar nya idéer i det som varit. Det blir då betydligt svårare att skapa bilder av våra liv som inte överensstämmer med det vi är vana vid.

Att hålla fast vid gårdagens sätt att leva hotar oss på djupet. Det ger oss ingen framtid. För om jordens resurser fortsätter att förbrukas i samma takt som nu så måste alltfler människor dela på allt mindre resurser. När jorden värms upp blir den beboeliga landytan mindre, på grund av högre havsytta och öken-spridning. Vi tvingas hushålla med sötvatten, med jordbruksmark och med mycket annat som behövs för att kunna leva ett gott liv.

Kanske kan konsten, poesin och andra gestalt-ningsformer hjälpa oss att tänja på fixeringarna och utvidga vår föreställningsförmåga; genom att ifrågasätta och gestalta nya sätt att leva och det som

15

händer när vi väljer olika livsvägar. Kanske kan våra skapande krafter bidra till oprövade fantasier och föreställningar där vi ser oss som aktörer istället för passiva framtidsmottagare. Kanske vi då kan rikta blicken mot oss själva.

Inte blunda.

Inte titta bort.

Mikael Malmaeus, miljöforskare på IVL Svenska miljöinstitutet och författare till boken Tillväxt till varje pris (2013) samt medredaktör till antologin Ekonomi för antropocen.

Dr. Carina Söderlund, designforskare och universitetslektor i informationsdesign vid akademien för Innovation, design och teknik vid Mälardalens högskola.

Vidare läsning:

Hagbert m.fl. (2018). *Framtider bortom BNP-tillväxt*.
→ bortombnptillvaxt.se

Parrique m.fl. (2019). *Decoupling debunked: Evidence and arguments against green growth as a sole strategy for sustainability*.
European Environmental Bureau.

Purcell T. A. & Gero J. S. (1996). *Design and Other Types of Fixation*. *Design Studies* 17(4), 363-383.
→ [doi.org/10.1016/S0142-694X\(96\)00023-3](https://doi.org/10.1016/S0142-694X(96)00023-3)

Roos J.M. (red) *Konsumtionsrapporten 2018*.
→ hdl.handle.net/2077/58484

Ward, T. B. (1995). "What's old about new ideas?"
I: Smith S.M., Ward T.B & Finke R.A. (red.), *The creative cognition approach* (157-178). Cambridge, MA, US: The MIT Press.



Sopor är bra

Gunilla Bandolin

Då Monika Gora och jag skrev *Sopmanifestet* på 90-talet provocerade det. Tesen "Sopor är vår enda kontakt med naturen" upprörde. Men nu vet vi att det finns sopor i varje naturupplevelse. Det regnar mikroplast och det finns stränder som bara består av mikrobitar av plast. Mikroplast hittas också i fisk i Marianergraven, den djupaste fickan i världshaven. Sopor är bra för att de påminner om detta.

På 90-talet var deponin på utdöende.

2005 förbjöds deponi av organiskt avfall men alla större kommuner hade redan deponier, som på 50-talet hade växt så kraftigt att man hade börjat fundera på hur dessa sopberg i stadens närhet skulle formas. Skulle man bygga pyramidliknande berg som i Lund, pastorala landskap som i Malmö, eller skulle de spridas ut över en så stor yta att de "inte syntes"? Klart var att sopor började märkas och irritera, och därmed krävde designstrategier. Dessa strategier var djupt politiska. Pyramiden i Lund talade om människans triumf över naturen, i Malmö ville man tillbaka till en svunnen harmoni med naturen med böljande naturlandskap, i andra kommuner skämdes man och smetade tunna lager. Sopor skulle inte få påminna om vår skuld till naturen.

När sopsorterandet kom befästes en ännu större framtidsoptimism och idén om cirkulär material-ekonomi var tröstande. Allt skulle användas igen och

igen i en evig cirkelrörelse. Det är en rit att åka till avfallshanteringen och lämna sina sopor. Det är som att få syndernas förlåtelse när man sorterar i trä, plast, glas, trädgårdsavfall och metall.

Den optimistiska känslan från 90-talet är borta. Vi inser äntligen att människan är förödande för jorden. Träden vi hugger ned, överfiskningen, gifterna vi dumpar i vattnen, de barn vi föder...

Vid ett besök i Khayelitsha, ett slumområde i Sydafrika på 00-talet, såg jag en kvinna som tillverkade prydnadsföremål, konst om vi så vill, i form av färgglada plastelefanthuvuden. De gjordes av hittade bensindunkar. Prydnaderna köptes av vita turister för att dekorera deras hem i väst. Där var det mesta av avfallet producerat. Det var ett cyniskt återbruk, som osynliggjorde kvinnans fattigdom och plastens förödande inverkan på naturen. Är inte konst, tillverkat av sopor, ett heroiskt försök att få optimism att överleva? Visst skyddar den också återbrukstanken? Allt går att använda en andra gång, en tredje gång, för alltid. Men nu vet vi att det inte är så.

Monika Gora och jag har under decennier arbetat med konstprojekt som reflekterar sopors uppkomst, sophantering, slutlig deponering och destruktion.

Vår första stora utställning om sopor, *Sopmuseet*, producerades tillsammans med Riksutställningar 93–95. Den handlade om: vad är en sopa, vad har den varit med om? Syftet var att se sopan som ett museiföremål, vilket kan berätta om människor och deras tid. Vi ville återupprätta sopan.

Verket *Vår tids kökkenmödding* i Falkenberg 1997 tog upp sambandet mellan sopa och konsumtion. Därför placerade vi ett hus med dörrar och fönster mitt på Stortorget, nära Konsum, den tidens konsumtionstempel. Huset fylldes med sopor, som varit föremål som människor haft känslomässiga band

till, som kuddar, fåtöljer, madrasser och resväskor. Hela sophuset sattes sedan i brand. ”Människorna hurrade när konstverket brann upp” stod att läsa på *Aftonbladets* första sida. Brandkåren forslade undan resterna av huset, som deponerades på soptippen, Lövstaviken. Huset byggdes upp igen, men fick inte ha dörrar och fönster, så att det kunde eldas upp igen.

Vår utställning *Vi började med att kasta ut allt* på Skissernas Museum 2007 handlade om sopans relation till bostadskonsumtionen. På Hemnet visades bostäder med så få saker som möjligt. Samtidigt växte second-hand butiker upp i städernas utkanter. Vi gjorde ett cirkulärt litet rum, där man kunde sitta på en mjuk matta, utifrån ett 360 graders fotografi av en stylad lägenhet. Utanför rummet trängdes bortstädade saker i ett kaos, som böcker, gamla apparater, prydnadsföremål, cyklar, och fotbad i plast.

I vårt kommande sopprojekt kommer vi att visa på slutfasen av entropin, en blandning som är omöjlig att sortera. Kultur och natur, sopor och saker, hav och plast. Naturen och vårt livsrum har då för evigt skändats och blandats till en otäck sörja: *Reversed Creation* (Omvänd skapelseberättelse). En behållare med mixade sopor, träd, vatten och jord. Som innan Gud sade ”Varde ljus”.

Gunilla Bandolin, konstnär, professor emeritus i landskapsarkitekturens formlära, SLU och i konst, Konstfack. Har också varit verksam som arkitektur- och konstkritiker.



22 Vår tids kökkenmödding

Gunilla Bandolin och Monika Gora

En natt i maj 1997, några dagar före invigningen av skulpturutställningen *Sculptura 97*, brinner installationen *Vår tids kökkenmödding* ner på Stortorget i Falkenberg. Installationen är ännu inte färdigställd men har redan väckt ilska känslor bland allmänheten vilket leder till att någon slutligen sätter eld på verket.

Konstnärerna Monika Gora och Gunilla Bandolin hade sedan tidigare arbetat med sopor, bland annat med den turnerande utställningen *Sopmuseum*, producerad i samarbete med Riksutställningar. Med *Vår tids kökkenmödding* ville konstnärerna fortsätta låta oss reflektera över våra sopor. De ville skapa ett utbyte och en "loop" mellan torget och soptippen – den ena en plats där föremål saluförs och den andra där de så småningom slängs. Ute vid Lövstaviken, som var Falkenbergs kommuns dåvarande soptipp, grävdes ett hål i marken. Där kunde människor betrakta det som gömde sig i marken. På Stortorget byggdes ett litet hus med öppningar för dörr och två fönster, ur vilket all möjlig förrådsbråte syntes.

Direkt efter branden blev konstnärerna Monika Gora och Gunilla Bandolin lovade att verket skulle byggas upp igen, men den efterföljande debatten ledde till att det aldrig blev så. Det som var tänkt att bli ett litet putsat prydligt hus fyllt av bråte, blev istället ett tomt grått hus utan öppningar.

Foto: Jonas Gerdlie

23 Future Romance – Treasure

Maria E Harrysson

Stigande havsnivåer, hotad biologisk mångfald, mer plast än fisk i haven om 50 år... Rädslan för planetens tillstånd och hur framtiden kommer att bli är katalysatorn för konstnären Maria E Harryssons arbete. Hon både fascinerar och frustreras av hur vi hanterar vår planet. Hur vi ena stunden exploaterar och förstör, för att i nästa stund vårda och beundra.

Genom teckning och installationer bearbetar hon nyhetsrapporteringar till melankoliska berättelser med varierande slut. Trots de ofta ganska skrämmande budskapen är hennes uttryck stillsamt och estetiskt tilltalande. Hon gör något vackert av det fula och det finns något trösterikt i det. Som i verket *Future Romance - Treasure* där Harrysson medvetandegör ett nytt kretslopp och skapar någon form av logik i det ologiska.

Vid en första anblick ser *Future Romance - Treasure* ut som en ordinär samling sommarfynd som har plockats på en strand vid havet. Men på framtidens strand förs inte längre några krabbor eller sjöstjärnor upp av havet. Inte heller finns där några musslor, snäckor eller konstfullt torkad blåstång. På framtidens strand är det mänsklighetens plastskräp som får agera fynd och som sedan omvandlas till surrogat för musslor eller snäcklika formationer. Det blir en omvänd liknelse till hur oljan som vi framställer plast av, en gång var varelser i en forntida värld.







Karin Roy Andersson

Smycken i form av vackra organiska fiskfjäll, fjäder-skudrar och bitar av bark döljer ett oväntat ursprung. Genom smyckekonstnären Karin Roy Anderssons händer omvandlas de tomma alldagliga plastförpackningarna till nya skepnader i form av smycken. Ur förpackningar stansas fjäll, som alla bearbetas och därefter sammanfogas med stygn. Somliga fästs på en stålkonstruktion, medan andra behålls som de är.

Karin Roy Anderssons arbete med återvunnen plast har pågått sedan 2012 och präglas av tålmodiga repetitioner. Rytmen och kompositionen övervägs efterhand och former växer fram. Det långsamma hantverket står i skarp kontrast till det nutida höghastighetsamhället. Det får Karin Roy Andersson att stanna upp och idéer får tid att utvecklas och ta form.

Förpackningarna, som Karin Roy Andersson arbetar med, hämtas i lunchrum, frisersalonger och bekantas badrumsskåp och skafferier. Efterhand har det uppstått en stark social aspekt i arbetet, då stora delar av Karin Roy Anderssons bekantskapskrets har engagerat sig i insamlandet av förpackningarna. Någon kommer förbi galleriet med sina snusdosor, en granne knackar på för att lämna något annat och pojkvännen är i det närmsta förbjuden att byta tvål. Självt köpte hon i ett svagt ögonblick en stor mängd kakor till förmån för en klassresa just på grund av den fina färgen på burkarna.



Project Precious Trash

Johanna Törnqvist

Inom konsthantverket har det länge varit brukligt att använda sig av material som är lätt att tillgå. Det kan vara råmaterial som ull, lera, halm och trä. Allt eftersom har det tillkommit en annan grupp, processat material, som samtidsmänniskan tycks ha en aldrig sinande tillgång till – sopor. Johanna Törnqvist tillverkar smycken och kläder av återvunnet textil- och plastmaterial hämtat från vår vardagskonsumtion. Hennes arbete rör sig i gränslandet mellan konsthantverk och mode.

Project Precious Trash (2016), startade med att Johanna Törnqvist fråga några utvalda personer; Vad konsumerar du för mycket av? Under en bestämd tid skulle de samla på skräpet som genererades av sin konsumtion. I projektets film låter hon personerna resonera kring sin konsumtion, med syfte att uppmärksamma oss på sopor som uppstår i vardagen. Av det insamlade skräpet, som bestod av bland annat chipspåsar, frukt- och grönsaksnät, tillverkade Johanna Törnqvist sedan bärbara kläder.

Med sitt arbete vill Johanna Törnqvist bidra till den samtida diskussionen om konsumtion, hållbarhet, vilka material vi använder och hur vi ser på våra naturresurser. Hennes kläder blir en kommentar till modeindustrin, som enligt FN:s handelsorgan UNCTAD är en av världens mest resursintensiva och förorenande branscher.

30



31

Nobelklänningen och ordinarie kollektionsplagg

Remake, Stockholms Stadsmission

Att köpa och bära andrahandskläder var förr inget att skylta med. På senare tid har det förändrats. Som vid 2018 års Nobelfest när dåvarande kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke anländer i en klänning tillverkad av återvunna och omsydda sidenplagg. Det blev som ett crescendo och en slutgiltig uppgörelse med tidigare normer. Nu hade andrahandskläderna vandrat in på den finaste av fester och det var ingen hemlighet.

Klänningen som blev hyllad i både svensk och utländsk media är designad av designteam Marie Teike och Karin Sterner, verksamma vid Stockholms Stadsmissions designmärke Remake. En del av klänningens tyger har färgats in på naturlig väg, med bland annat ekollon och järn, sytts ihop till en metervara och sedan skurits till. I klänningen finns material från en av Alice Bah Kuhnkes egna sidenblusar. Sedan den hade lagats tre gånger fick blusen leva vidare i ny form.

Vanligtvis arbetar Remake med plagg för mer vardagligt bruk. De brukar vara tillverkade av avlagda denim- och bomullskläder, som dekonstrueras och sys till nya plagg. Alla plagg är unika, unisex och graderas inte enligt ett storlekssystem. På så vis vill Remake utmana rådande genus- och storleksnormer. Plaggen produceras lokalt i Stockholm av människor som arbetstränar. Årligen återanvänder de cirka 2,5 ton textilier, som har samlats in via second handbutiker.



Rememberme

Tobias Juretzek

Rememberme tillverkas av andrahandskläder som badats i harts. Blöta plagg pressas in i former, där de sedan torkas och blir till hårda möbler. Möbelserien *Rememberme* är formgiven och utvecklad av den tyske designern Tobias Juretzek. Sedan 2015 ingår han i designbyrån Studio Nito tillsammans med textildesignern Nil Atalay. De har fortsatt att utveckla tekniken med att blanda harts och textil vidare i de gemensamma möbelserierna *Bobina* och *Roll*, men då med garn istället för kläder.

För Tobias Juretzek är dock andrahandskläder särskilt intressant som material. Genom att ha använts av människor är de laddade med en historia. De har blivit valda och kanske älskade, för att sedan kastas bort eller bli undanstoppade i en låda eller garderob. I sin nya skepnad, i form av möbler, lyfts de ratade kläderna åter fram i ljuset. *Rememberme* väcker tankar om relationer och separationer, men också om vår ständiga strävan efter förnyelse och att få känna uppskattning. Det är samma känslor som också driver oss till att konsumera.

Rememberme lanserades först som stol under den årliga designmässan i Milano 2011. Sedan dess har stolen ingått i utställningar runt om i världen. Den har också kompletterats med ett bord och en spegel i samarbete med den italienska möbelproducenten Horm/Casamania.





Lilla Snåland och Spillkråkan

Marie-Louise Hellgren

Marie-Louise Hellgren har varit verksam i designbranschen, både nationellt och internationellt, i runt 30 år och idag är det många som känner till hennes formgivning. Hon har några av Sveriges främsta designföretag bland sina uppdragsgivare och har länge varit något av en pionjär för hållbarhetsfrågor. Nyligen medverkade hon i Mistra Future Fashion, ett tvärdisciplinärt forskningsprogram för mer hållbart mode. Att ta tillvara på spill från industrin har för henne också varit en väg att gå.

Att utgå från spillmaterial innebär ofta begränsningar, som att ta hänsyn till storlek, form och färg. För Marie-Louise Hellgren fungerar detta istället som en sporre. Den prisade pallen *Lilla Snåland* är ett exempel på hennes arbete inom hållbarhet. Den tillverkas av fjorton spillbitar från produktionen av *Lilla Åland*, Carl Malmstens klassiska pinnstol.

Vid ett studiebesök på Stolabs fabrik i Smålandsstenar fick Marie-Louise Hellgren veta att bitarna av fint kärnvirke av björk brukade samlas in och brännas. Hon bad om att få med sig några bitar hem att skissa med. Av det arbetade hon fram idéer, som senare utvecklades vidare med möbelsnickare och produktionsledning på fabriken. Resultatet blev *Lilla Snåland*, som idag finns representerad i Nationalmuseums samlingar. Även hängkrokan *Spillkråkan* och det naturligt färgade golvet är tillverkade av samma spillbitar.





Malmö Upcycling Service

Designkollektivet M.U.S (Malmö Upcycling Service) började 2013 när Anna Gudmundsdottir och Emilia Borgvall möttes under sin utbildning vid Institutionen för industriell design på Lunds universitet. Sedan dess har M.U.S vuxit med nya medlemmar, som tillsammans ställt ut både nationellt och internationellt.

M.U.S. ser industriellt avfall som en material-resurs och arbetar med att generera nya idéer kring formgivning och produktion på ett mer hållbart sätt. Medlemmarna vill också skapa förutsättningar för cirkulär tillverkning. Det innebär att använda spillmaterial från den lokala tillverkningsindustrin och utifrån det formge och tillverka unika produkter i liten skala. Om dessa senare upphör att fylla sina funktioner ska de vara lätta att ta isär för att kunna återvinnas. Att kasta fabricerat råmaterial utan att låta det få en chans att bli en produkt, anser M.U.S. vara det mest slösaktiga sättet att använda planetens resurser på.

I utställningen visas ett urval av M.U.S. produktion sedan 2017. *ÖresundsIjusstaken* kom till inom projektet *SPOK souvenirkollektion*. Det är en skånsk souvenirkollektion som lanserades 2018. Bottenplattan i Ijusstaken består av spill från tillverkningen av Öresundsbron. För kollektionen *Odds & Ends* från 2017 har M.U.S arbetat med spillmaterial insamlat från sex olika lokala industrier i Skåne.

Nuvarande medlemmar i M.U.S är Anna Gudmundsdottir, Sonja Signäs, Hanna Säll, Julia Knutas, Maja Lindh, Oskar Olsson & Matilda Unvjalke.

Sopor är bra
14/9 – 24/11 2019

Curator och katalogredaktör
Helena Hertov

Grafisk form
Amanda & Erik
→ amandaerik.com

Rian designmuseum
Skepparestråtet 2
311 27 Falkenberg
→ riandesign.se

